

Xorazm Viloyatida Ekoturizmni Rivojlantirish Masalalari

Raximov Jonibek Rashitovich

Buxoro davlat pedagogika instituti Tabiiy fanlar kafedrası o'qituvchisi

Matmurodova Gulhayo Nuritddinovna

Aniq va Tabiiy fanlar fakulteti biologiya ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annatsiya: Maqolada Xorazm viloyatida turizmni rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan qurilish bunyodkorlik ishlari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Jumladan ekoturizning 3 yo'nalishi bo'yincha qilinayotgan, ishlar, haqida kelajakda qilinishi lozim bo'lgan vazifalar borasida qisqacha ma'lumotlar berishga harakat qildik.

Kalit so'zlar: Markaziy Osiyo, O'zbekiston, Xorazm, Ekoturizm, kontinental, qo'riqxonalar, kuzatuv, Noyob, Tabiiy, Amudaryo, Qoraqum, zamonaviy.

Hammamizga ma'lumki hozirgi kunda ekoturizm butun dunyoda eng serdaromad sohalardan biriga aylandi. Ekspertlarning fikricha bu tarmoqning yanada rivojlantirish nafaqat ijtimoiy-iqtisodiy masalalarni samarali hal etish, balki ekologik muamolarni bartaraf qilishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'kidlash joizki O'zbekiston ham boy tabiiy resurslar, betakror tabiati o'simlik va hayvonot olamiga ega. Ushbu salohiyatni asrash va ko'paytirish maqsadida ko'plab milliy dastur va loyihalar hayotga tadbiiq erilmoqda. Boisi mamlakatimizda ekoturizmning rivojlanishi nafaqat tabiatni muhofaza qilish, ekoturistlarni ona tabiatimizga jalb etish, balki iqtisodiy sharoitni yaxshilash, aholini ish bilan ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ekoturizm va uning rivojlanishi nafaqat o'rganilayotgan hududning ijtimoiy-iqtisodiy sharoitiga bog'liq bo'libgina qolmasdan balki shu hududning tabiiy sharoitiga unda ekoturistik ob'ektlarning mavjudligiga ularning geografik o'rniga ham bog'liqdir. Respublikamiz o'zining turistik resurslari bo'yicha Markaziy Osiyoda oldingi, dunyoda noyob turistik potensialga ega bo'lgan 10-15 ta davlat orasidan joy egallaydi. Uning hududida har xil tarixiy davrlarga mansub noyob arxitektura, tarixiy va tabiat yodgorliklari mavjud shulardan biri Xorazm vohasidir.

Xorazm viloyati O'zbekiston Respublikasining shimoliy g'arbida joylashgan. O'zbekiston hududining 1,4 foizini egallaydi. Maydoni 6,1 ming kv.km. Xorazm viloyati tarixiy yodgorliklarga boyligi, balki tabiat joylari tufayli ham tashrif buyurishga arziydi. Hududda mintaqaning tarixiy va tabiiy yodgorliklari bo'ylab o'tuvchi uchta ekoturizm yo'nalishlari yaratilmoqda.

Ekoturizm ob'ektlari; **Birinchii yo'nalish** Xiva tumanidagi "Eshonrovot" tabiiy suv omborining qirg'og'ida joylashgan "Qizilqum" lageridagi "Deshan Qala" va "Ichan Qala" tarixiy yodgorliklari, "Boltaboy oqsoqqol "Valiko plyus" va "Qoraqum" xo'jaliklarini o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, Yangiariq tumanida 2400 gektar maydonda suv o'z havzasiga ega bo'lgan "Ulli Sho'rko'l" Xorazm dengizi dam olish zonasi, Bog'ot tumanid "QALAJIQQAL'A OASIS ECOTURIZM" ekoturizm firmasi, Urganch tumanida esa juda chiroyli "Urganch Eltur" ekozonasi joylashgan. Urganch ELTUR ekozonasi, Xorazm viloyati. Urganch tumanida, Amudaryo bo'yida joylashgan. Parkning maydoni, 26 gektarni tashkil etadi. Daryo bo'yida siz o'tovda yashashingiz, yozgi oshxona jihozlashingiz, baliq ovlashga borishingiz va shunchaki to'qayzorning o'rtasida hayratlanarli

darajada go'zal tabiat qo'ynida dam olishingiz mumkin. Boltaboy oqsoqol xo'jaligi, ESHONROVOT tabiiy suv havzasi yoqasida joylashgan. U yerda siz barcha qulayliklarga ega bo'lgan o'tovlar oromgohlarida dam olishingiz mumkin, shuningdek u yerda, zamonaviy jahon standartlariga to'liq javob beradigan kichik mehmonhona sayohatchilar uchun esa qayiqalar tennis korti, 200 gektarlik qumli qo'riqxonaga bo'ylab piyoda va tuyada sayohatlar uyushtiriladi. Qoraqum fermasi "Boltaboy oqsoqol" xo'jaligiga tutash hududda joylashgan. Bu yerda, milliy uslubda bezalgan restorani bo'lgan kemping maydoni mavjud. Veliko Pilyus ekoturizm fermasi, Xivadadan atigi 12 km uzoqlikda joylashgan. Ekoturizm yo'nalishlari fermaning 700 gektarlik tepaliklari bo'ylab tashkil etilgan. 16 gektar maydonda baliq yetishtiradigan ko'l mavjud. Sayyohlar baliq ovlashlari va ise'mol qilishlari mumkin. "QALAJIQQAL'A OASIS ECOTURISM" ekoturistik fermasi, Bog'ot tumanining Xo'jat qishlog'ida joylashgan. Bu yerda, QALAJIK oromgohi joylashgan, ko'charzorlar yaratilgan, qum tepaliklari va 114 gektarlik ishlatilmaydigan ekoyo'nalishlar ochilmoqda.

Ikkinchi yo'nalish, Xorazm milliy tabiat parkining ob'ektlari. Amudaryoning quyi oqimida, Turon tekislikining shimoliy qismida, Amudaryoning qadimgi deltasi bor, u chap qirg'oqning bir qismi va o'ng qirg'oqdagi Qizilqumning kichik qismini egallaydi. Xorazm milliy tabiat parki, cho'lli - quruq zonada joylashgan va keskin kontinental iqlimga ega. Yozda havo harorati +43, 54 C, qishda esa -16, 28 C gacha yetishi mumkin. Yillik yog'ingarchilik miqdori 120-140 mm. ni tashkil etadi.

Tabiiy Istirohat bog'i hududida, unga noyob o'simliklar va hayvonot olamini beruvchi ko'l va boshqa suv manbalari yo'q. Amudaryo sohili zich qayir o'rmon bilan qoplangan. Bu yerda ko'plab yovvoyi hayvonlar, qushlar va baliqlarni uchratish mumkin. Xorazm milliy tabiiy Istirohat bog'i ining florasi juda boy va hilma-xil bo'lib, uni muhofaza qilish va o'rganish Istirohat bog'i xodimlarining asosiy vazifalaridan biridir. Mintaqada saksovul dalalari, to'qay o'rmonlari, qum o'simliklari mavjud. Parkda qamish, qora saksovul, to'qay o'simliklari, ho'l tuzli botqoqlarning holofitlari, qattiq gipsdan qilingan qumli tekisliklarning ikki qavatli o'simliklari kabi 13 dan ortiq o'simlik turlari ro'yxatga olingan. Istirohat bog'i hududida, o'simlik va hayvonat dunyosini kuzatuvchi olimlar va inispektorlar ishlaydi. Xorazm milliy tabiat Istirohat bog'i loyihasiga binoan Urganch tumanida 3 ta nazorat – kuzatuv Istirohat bog'i va Istirohat bog'ining ma'muriy binosi, Yangibozor tumanida 4 ta kuzatuv punkti va sun'iy ko'chatzor, Xiva va Tuproqqal'a tumanlarida bittadan kuzatuv punktlari qurildi. Tabiat Istirohat bog'i muzeyi yaratish bo'yicha ishlar olib borilmoqda. Istirohat bog'ini rivojlantirishning keying rejalariga, qo'shimcha eko yo'nalishlarni ishlab chiqish va yaratish, ot sayohatlari, safari turlarini tashkil etish kiradi. Xususan Yangibozor tumanida joylashgan to'qay o'rmonidan amudaryo sohillariga yetib borish uchun qo'shimcha ekskursiyalar tashkil etiladi, Dam olish maskanlari va turistik markazlar, Istirohat bog'i faoliyatini yoritib beradigan zamonaviy eko –axborot texnologiyalari bilan jihozlanadi .

Bular qatorida, Xorazm milliy tabiat Istirohat bog'i, muhim ornitologik hudud hisoblanib, dunyodagi qushlarning noyob turlari va O'zbekiston Qizil Kitobiga kiritilgan turlari ham mavjud. Noyob qushlarni tomosha qilish uchun dam olish joylari va kuzatuv maydonchalari qurilgan. Tabiat Istirohat bog'iga, ham mustaqil tarzda ham Urganchdan maxsus tashkil etilgan avtobuslarda yetib olishingiz mumkin.

Uchinchi yo'alish, Urganch shahri-Tuproqqal'a tumani

Ushbu yo'nalish "Uch o'choq" geologik tarixiy ob'ektiga olib boradigan (200 km) manzil. Ob'ekt, Mesopotamiyaning tarixiy hududida joylashgan. "Uch o'choq" geologik- tarixiy ob'ekti hisoblanib, u uzoq vaqt davomida Xorazm Ma'mun Akademiyasi olimlari tomonidan o'rganilgan va tarixchilarning taxmin qilishlaricha, u katta meteor oqimi yog'ishi natijasida vujudga kelgan. "Uch o'choq" geologik ob'ekti xorijlik olimlar va sayohlar uchun katta qiziqish uyg'otishi mumkin. Uning yuqori qismini karer sifatida ishlatilishi natijasida, hududning tabiiy ko'rinishi ancha betartib va g'ayrioddiy bo'lib qolgan. Ushbu tarixiy obyektini saqlab qolish maqsadida hudud Xorazm milliy tabiat Istirohat bog'i ga kiritilgan.

Xorazm viloyatining Bo'g'ot tumanida 156 gektar maydonda yangi eko turizm zonasi yaratildi. Turizm va madaniy meros vazirligining Xorazm viloyati bosh boshqarmasidan, "QALAJIQ QAL'A

OAZIS” da ikki mehmonxona, ikki restaran, milliy uslubdagi uylar, konsert orenasi, hayvonot bog’i, sog’lomlashtirish markazi, suzish havzalari va o’nta sanoat punkti sayohlarga xizmat ko’rsatadi.

1 rasm “QALAJIQ QAL'A OAZIS” dam olish maskani

Obyekt qurilishining birinchi bosqichi 2023 – yilda tugatilishi kutilyapti, ikkinchi bosqich qurilishi tugatilishi esa 2025-yilga mo’ljallangan. Obyektning umumiy qiymati 58 milliardni tashkil etadi. Shunisi quvonarliki, yangi obyekt qurilishining birinchi bosqichida Xorazm viloyatida 350 nafar ish o’rnining yaratilishiga olib keladi. Qurilish ishlari yakuniga yetganidan so’ng bu yerga yil davomida 36 ming nafar sayyohni jalb etish rejalashtirilgan. Bundan tashqari, sayyohlarni ushbu hududda qolish muddati 1,5 kunga uzaytiriladi. Urganchda Shovot kanali bo’yida” SHOVOT” kichik turizm zonasi (bundan keyin –KTZ), Xivada esa ”Govuk ko’l” KTZ tashkil etadi. U yerda zamonaviy mehmonxona savdo-ko’ngilochar va turizm ahamiyatiga ega bo’lgan boshqa ob’ektlar quriladi. 2 oy muddatda KTZ ning aniq chegaralari belgilanadi.

2 rasm Dam olish maskani tashqi ko‘rinishi

Bizga ma’lumki Eko turizm yoki ekologik turizm tobora tez tez uchraydi, chunki u so’ngi yillarda butun sayohat sanoatining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Biroq, bu hamma narsani biladi degani emas, chunki ko’p hollarda Eko turizm tushunchasi qaysidir ma’noda uning atrof-muhit bilan bog’liq bo’lgan Turizm bilan chalkashtirib yuboriladi, lekin turistning joylar bilan qanday munosabatda bo’lishini aniqlamaydi.

Ushbu maqolada biz Eko turizm nima ekanligini, u qanday ishlaydi va uning ahamiyati nimada ekanligini aytib beramiz. Xalqaro Eko Turizm Assotsiatsiyasi (TIES), Eko turizmni “Atrof –muhitni muhofaza qiluvchi va mahaliy aholi farovonligini yaxshilaydigan tabiiy hududlarga masuliyatli sayohat deb ta’riflash mumkin. Shunday qilib, Eko turizm haqida gapirish, masuliyatli turizm va atrof-muhit va mahaliy jamiyatlar haqida gapiradi o’sha muhitda yashaydiganlar. Boshqacha qilib aytadigan bo’lsak, dastlab o’ylanganidan farqli o’laroq, eko turizm tabiat bilan bog’liq bo’lgan har qanday turizm turi emas, balki tabiatga qo’shimcha ravishda, munosabatlar doimo hurmat va ahloqiy nuqtai nazarda asoslangan bo’lishi kerak.

Xulosa qilib aytish mumkinki, turistik resurslardan foydalanish, ko’rsatiladigan xizmat turlarini ko’paytirish va sifatini zomon talablariga moslashtirish borasida tizimli ishlar amlga oshirilmoqda. Bularning barchasi yurtimizga keluvchi sayyohlar sonini ortishi, keljakda O’zbekistonni sayohlar ko’p keladigan sevimli maskanga aylantirishga xizmat qiladi. Eng muhimi turizmning, noan’anaviy turlarini rivojlantirish, xizmat qilish sohalarini rivojlantirish bor imkoniyatlardan foydalanib mintaqada turizmning yuqori darajaga olib chiqish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Рахмонов, Р. Р., & Бехруз, Х. (2022). УМУРТҚАСИЗЛАР ЗООЛОГИЯСИ ДАРСЛАРИДА “САРКОМАСТИГОФОРЛАР ТИПИ” МАВЗУСИНИ ЎҚИТИШДА ЗАМОНАВИЙ ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. *Uzbek Scholar Journal*, 10, 558-569.

2. Рахмонов, Р. Р., Нўмонов, Қ. Х. Ў., Самадова, И. Ш., & Орипова, Ю. С. Қ. (2023). ЎЗБЕКИСТОНДА ОВЧИЛИК СОҲАСИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТАРИХИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(3), 372-382.
3. Raimov, A. R., & Rakhmonov, R. R. (2019). Distribution and number of Common myna *Acridotheres tristis* (Linnaeus, 1766) in different habitats of the Kyzylkum region. *Природа Внутренней Азии. Nature of Inner Asia*, (2), 60-64.
4. Raximovich, R. R., Hamzayevich, B. A., & Umedjonovna, I. S. (2023). ZARARLI SUTEMIZUVCHILARNING INSON HAYOTIDAGI O 'RNI VA TABIATDAGI AHAMIYATI. *IQRO JURNALI*, 2(1), 537-544.
5. Rakhimovich, R. R., & Rustamovich, R. A. (2019). Structure and distribution of animals in the Bukhara region. *European science review*, 2(1-2), 34-36.
6. Rayimov, A. R., & Rakhmonov, R. R. (2019). The role of *Acridotheres Tristis* in Biotic Connection. *International Journal of Virology and Molecular Biology*, 8(1), 1-3.
7. Rayimov, A. R., & Rakhmonov, R. R. (2019). The distribution and number of *Acridotherestrictis* in different habitats in the Kyzylkum. *Nature of inner asia*, 2(11), 60-64.
8. Rakhmonov, R. R., & Rayimov, A. R. (2019). Ecological positions of hunting species in Bukhara region. *International Journal of Genetic Engineering*, 7(1), 15-18.
9. Rakhmonov, R. R., & Raimov, A. R. (2019). STRUCTURE AND DISTRIBUTION OF HUNTING ANIMALS IN BUKHARA. *Природа Внутренней Азии. Nature of Inner Asia*, (2), 65-68.
10. Rayimov, A., Rakhmonov, R., Nuriddinova, G., & Sanoqulov, R. (2021). BUKHARA REGION AND ITS RELATED TERRITORIES' SPECIES OF REPTILES PART AND NUMBERS' IN SPRING (AYOKOGITMA, KANDIM, AYOKGUJRUMLI, KIZILKUM STATE NATURE RESERVE). *Universum: химия и биология*, (5-2), 62-65.
11. Avaz, R., Rashid, R., Gulroy, N., & Ramizjon, S. (2021). BUKHARA REGION AND ITS RELATED TERRITORIES' SPECIES OF REPTILES PART AND NUMBERS' IN SPRING (AYOKOGITMA, KANDIM, AYOKGUJRUMLI, KIZILKUM STATE NATURE RESERVE). *Universum: химия и биология*, (5-2 (83)), 62-65.
12. Kholboev, F. R., Rakhmonov, R. R., & Rayimov, A. R. (2019). The role of adaptive reactions of starling synantropization. In *Региональные проблемы экологии и охраны животного мира* (pp. 167-169).
13. Rustamovich, R. A., & Rakhimovich, R. R. (2019). The distribution and number of *Acridotheres tristis* in different habitats in the Kyzylkum region. *European science review*, 2(1-2), 37-39.
14. Rakhmonov, R. R., Naimovich, Z. A., & Khudoikulova, N. I. (2021). Possibilities of Introduction of Hunting Tourism in Hunting Farms of Bukhara Region. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, 24(1), 253-256.
15. Rustamovich, R. A., Rakhimovich, R. R., Gulroy, N., & Ramizjon, S. (2021). Around territories of dengizkul, kora-kir and zamonbobo lakes' species of reptiles part and numbers' in spring. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(3), 800-804.
16. Hayitov, I. Y., Sharopova, M. A., & Rakhimovich, R. R. (2022). Biology and Healing Properties of *Pirus Communis* L. Types Introduced at Kashkadarya Scientific Experimental Station. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MEDICAL AND NATURAL SCIENCES*, 3(3), 170-176.
17. Rustamovich, R. A., Rakhimovich, R. R., & Kenjayevana, N. H. (2021). Taxonomic Analysis of Hunting Milk Markers in Uzbekistan. *Middle European Scientific Bulletin*, 13.

18. Amanovna, S. M., Rakhmonov, R. R., & Naimovich, Z. A. (2021). Lagerstroemia indica l. high potential medicinal plant in introduction conditions of kashkadarya. *Middle European Scientific Bulletin*, 8.
19. BUKHARA, I. (2019). STRUCTURE AND DISTRIBUTION OF HUNTING ANIMALS. *Nature*, (2), 65-68.
20. HUNTING, T. D. O., & REGION, A. I. B. (2020). RR Rakhmonov, PhD, Bukhara State Medical Institute, Bukhara OI Jabborova, PhD, Bukhara State Medical Institute, Bukhara MM Turawev, PhD, Bukhara State University, Bukhara. *ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ АХБОРОТНОМАСИ*, 9.
21. Avaz, R., Rashid, R., Nikoyat, N., & Moxinur, R. (2021). DATA ON THE DISTRIBUTION AND ECOLOGY OF SANDSTONE LEPUS CAPENSIS IN BUKHARA REGION. *Universum: химия и биология*, (7-2 (85)), 4-8.
22. Shukurova, I. B., Rakhmonov, R. R., Ganieva, M. A., & Hayitova, S. (2022). “ЖАЙРОН” ЭКОЛОГИК МАРКАЗИДАГИ ҲАЙВОНЛАР БИОЛОГИЯСИ ЭКОЛОГИЯСИ ВА УЛАРНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШДАГИ ЎРНИ. *Miasto Przyszłości*, 24, 312-317.
23. Рахимов, Ж. Р., Рахмонов, Р. Р., Райимов, А. Р., & Бакаева, Ш. Б. (2022). БУХОРО ВИЛОЯТИ СУВ ҲАВЗАЛАРИДА ИНТРОДУКЦИЯ ҚИЛИНГАН ЎТХЎР БАЛИҚЛАРНИНГ БИОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(6), 23-28.
24. Kholboev, F. R., Rakhmonov, R. R., & Raimov, A. R. (2019). EVALUATION OF THE INFLUENCE OF ANTHROPOGENIC FACTORS ON THE TYPES OF ANIMALS IN BUKHARA REGION. In *Региональные проблемы экологии и охраны животного мира* (pp. 214-216).
25. Рахмонов, Р. Р., & Бакаев, С. Б. (2016). Гнездование перепелятника *Accipiter nisus* в Сармышсае. *Русский орнитологический журнал*, 25(1358), 4214-4215.
26. Rayimov, A. R., & Mansurhodjaeva MU, R. R. (2006). THE NUMBER OF STARTLING IN KYZYLKUM REGION. *О 'ZBEKISTON BIOLOGIYA JURNALI*,
27. Рахмонов, Р. Р. (2022). БУХОРО ВИЛОЯТИДАГИ ОВЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИ ҲАҚИДА ЯНГИ МАЪЛУМОТЛАР. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(9), 169-176.
28. Рахмонов, Р. Р., Юсупова, С. Ж., Зарипова, З. Н., & Абдурахимова, А. А. (2022). БУХОРО ВИЛОЯТИ СУВ ҲАВЗАЛАРИДАГИ ЙИРТҚИЧ БАЛИҚЛАРИ. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(10), 71-82.
29. Рахмонов, Р. Р., Исломов, Ф. М., Кайимова, Р. У., & Коннов, И. Е. (2022). Биология, Экология И Распространение Кабана. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 1(10), 49-61.
30. Рахмонов, Р. Р. (2022). Бухоро вилоятидаги овчилик хўжаликлари ҳақида янги маълумотлар. *Science and Education*, 3(10), 68-76.
31. Rustamovich, R. A., Raximovich, R. R., Igorovna, I. U., & Vaxtiyorvich, O. S. (2022). SUDRALIB YURUVCHILARNING YASHASH MUHITIGA ANTROPOGEN OMILLARNING TA'SIRINI BAHOLASH.
32. Бўриев, С. Б., Рахимов, Ж. Р., Рахмонов, Р. Р., & Султонова, Р. С. (2022). БАЛИҚЛАРНИ ОЗИҚЛАНТИРИШ БИОТЕХНОЛОГИЯСИ. *AGROBIOTEKNOLOGIYA VA VETERINARIYA TIBBIYOTI ILMIY JURNALI*, 1, 40-48.
33. Рахмонов, Р. Р., Самандаровна, Қ. Д., & Норова, Д. Х. (2022). БУХОРО ВИЛОЯТИ СУВ ҲАВЗАЛАРИДА УЧРАЙДИГАН НОДИР ВА КАМЁБ БАЛИҚХЎР ҚУШЛАР

БИОЛОГИЯСИ ВА ЭКОЛОГИЯСИГА ДОИР МАЪЛУМОТЛАР.
AGROBIOTEKNOLOGIYA VA VETERINARIYA TIBBIYOTI ILMIY JURNALI, 1, 28-34.

34. Rashit, R., Avaz, R., Lobar, K., & Moxinur, R. (2021). Species composition and distribution of birds in the ornithofauna of Uzbekistan. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 435-440.
35. Рахмонов, Р. Р., & Бехруз, Х. (2022). УМУРТҚАСИЗЛАР ЗООЛОГИЯСИ ДАРСЛАРИДА “САРКОМАСТИГОФОРЛАР ТИПИ” МАВЗУСИНИ ЎҚИТИШДА ЗАМОНАВИЙ ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. *Uzbek Scholar Journal*, 10, 558-569.
36. Akmalovna, A. C. (2022). SOG'LOM AVLOD QOLDIRISH-BUYUK KELAJAK ROYDEVORI. *Uzbek Scholar Journal*, 5, 177-181.
37. Kudratov, A. D. (2020). Nature and attraction of foreign investments causes. In *International scientific review of the problems of economics, finance and management* (pp. 67-73).
38. Akmalovna, A. C. (2022, March). BIOLOGICAL PROPERTIES OF SOYBEAN. In *E Conference Zone* (pp. 90-94).
39. Aminjonova, C. A. (2021). METHODOLOGY AND PROBLEMS OF TEACHING THE SUBJECT “BIOLOGY” IN MEDICAL UNIVERSITIES. *Смоленский медицинский альманах*, (1), 15-18.
40. AMINJONOVA, C. (2021). PROBLEMS AND METHODS OF TEACHING THE SUBJECT “BIOLOGY”. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 1(1).
41. Akmalovna, A. C. (2022). Characteristics and Advantages of Soybean Benefits in Every way. *Journal of Ethics and Diversity in International Communication*, 1(8), 67-69.
42. Aminjonova, C. A. (2022). TALABALAR O'QUV FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHDA TA'LIM INNOVATSIYALARIDAN VA METODLARIDAN FOYDALANISH. *Scientific progress*, 3(3), 447-453.
43. Qudratov, A. (2020). The state and prospects of development of the livestock sector in Uzbekistan. *Центр научных публикаций (buxdu. uz)*, 1(1).
44. Aminjonova, C. A., & Jaloldinova, M. M. Q. (2023). VITAMINLARNING INSON HAYOTIDA TUTGAN O'RNI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(1), 288-296.
45. Асроров, А. А., & Аминжонова, Ч. А. (2021). ОИЛАВИЙ ШИФОКОР АМАЛИЁТИДА ИНСУЛЬТ ЎТКАЗГАН БЕМОРЛАРДА КОГНИТИВ БУЗИЛИШЛАР ҲОЛАТИНИ БАҲОЛАШ. *ЖУРНАЛ НЕВРОЛОГИИ И НЕЙРОХИРУРГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ*, (SPECIAL 1).
46. Асроров, А. А., & Аминжонова, Ч. А. (2021). Оценка Состояния Когнитивных Нарушений У Пациентов Перенесших Инсульт В Практике Семейного Врача. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MEDICAL AND NATURAL SCIENCES*, 397-401.
47. Akmalovna, A. C. VITAMINLARNING INSON HAYOTIDA TUTGAN O'RNI.
48. Aminjonovich, A. A., & Akmalovna, A. C. (2021, March). METHODS OF TEACHING THE SUBJECT “BIOLOGY” IN MEDICAL UNIVERSITIES. In *Euro-Asia Conferences* (Vol. 3, No. 1, pp. 38-40).
49. Dehqonboyevich, K. A., & Khamza-kizi, S. S. (2021, March). The State And Prospects Of Development Of The Livestock Sector In Uzbekistan. In *E-Conference Globe* (pp. 293-296).
50. Рахмонов, Р. Р., & Хайдарова, М. О. (2022). ЎЗБЕКИСТОНДАГИ АЙРИМ НОЁБ МЕВАЛИ ЎСИМЛИКЛАР. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(11), 203-210.

51. Шаропова, М. А., Рахмонов, Р. Р., & Хусниддиновна, Ж. Х. (2022). ИНТРОДУКЦИЯ ҚИЛИНГАН НОК PYRUS COMMUNIS L. ЎСИМЛИК НАВЛАРИНИНГ БИОЛОГИЯСИ ОИД МАЪЛУМОТЛАР. *Uzbek Scholar Journal*, 11, 76-86.
52. Amanovna, S. M., Raximovich, R. R., Nuriddinovna, M. G., & Bexruz To'liqin o'g, H. (2022). Limonning Ming Bir Dardga Davosi Va Foydali Xususiyatlari (Sil Va Skleroz Kasaligida, Jigarni Tozalashda). *AMALIY VA TIBBIYOT FANLARI ILMIIY JURNALI*, 1(7), 305-314.
53. Akmalovna, A. S. (2023). Ayollarda Vitamin Yetishmasligi Natijasida Kelib Chiqadigan Kasalliklar. *AMALIY VA TIBBIYOT FANLARI ILMIIY JURNALI*, 2(2), 35-40.
54. Рахмонов, Р. Р., Исломова, Ф. М., Хайдарова, М. О., & Зайниддинова, М. Ф. (2022). БУХОРО ВИЛОЯТИДА РАСМАН ОВЛАНАДИГАН ҲАЙВОНЛАР БИОЛОГИЯСИ ВА ЭКОЛОГИЯСИГА ДОИР МАЪЛУМОТЛАР. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 2(11), 1-13.